

Министерство образования Республики Беларусь

Учреждение образования
«Гродненский государственный университет
имени Янки Купалы»

**ЭТНОСОЦИАЛЬНЫЕ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ
ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ**

Сборник научных трудов

Гродно
«ЮрСаПринт»
2017

УДК 1(091)(08)

ББК 87.3(0)

Э 91

Редакционная коллегия:
М. А. Можейко (отв. ред.),
С. В. Донских, С. Л. Вилейко

Рецензенты:

Морозов А. В., доктор филологических наук, профессор
(УО «Белорусский государственный университет
культуры и искусств);

Карев Д. В., доктор исторических наук, профессор
(ГрГУ им. Я. Купалы).

Э 91 **Этносоциальные** и конфессиональные процессы в современном обществе: сб. науч. ст. /
ГрГУ им. Я. Купалы; редкол.: М. А. Можейко (отв. ред.) [и др.]. – Гродно : «ЮрСаПринт», 2017. – 414 с.

ISBN 978-985-448-66-79.

Исследуются социокультурные преобразования, выявляются их сущность, раскрываются основные направления развития, наиболее актуальные аспекты трансформационных процессов сквозь призму этносоциальных и конфессиональных особенностей. Всестороннему анализу подвергаются основополагающие проблемы национального и конфессионального развития на современном этапе. Адресовано преподавателям средних и высших учебных заведений, научным работникам, работникам органов государственного управления и всем интересующимся проблемами национального и конфессионального развития современного общества.

Издается при финансовой поддержке Уполномоченного по делам религий и национальностей Совета Министров Республики Беларусь.

УДК 82.09

ББК 83

ISBN 978-985-448-66-79

© УО «ГрГУ им. Я. Купалы», 2017

© ООО «ЮрСаПринт». Макет, 2017

УДК 94 (476)

С. У. Словік,

старшы выкладчык кафедры турызму і культурнай спадчыны ГрДУ імя Янкі Купалы, г. Гродна;

І. Ф. Скварнюк,

старшы выкладчык кафедры турызму і культурнай спадчыны ГрДУ імя Янкі Купалы, г. Гродна

Успаміны Яніны Эрман з дому Паплаўскіх аб маёнтку ў Сітцах

Мемуарная літаратура з'яўляецца багатай крыніцай па гісторыі, дае характарыстыку быту і нораваў людзей. У дадзеным артыкуле аналізуюцца ўспаміны дзяцінства шляхцянкi з дому Дамейкаў, даецца характарыстыка матэрыяльнай і духоўнай культуры шляхты XIX ст.

Ключавыя словы: мемуарная літаратура, гістарычнасць і суб'ектыўнасць мастацкага твора, шляхта, сядзіба, афіцына.

Чаму нас цікавіць жыццё людзей? Нам не хапае ведання таго, што яны рабілі як грамадскія, культурныя ці палітычныя дзеячы. Мы хочам ведаць аб іх жыцці больш падрабязна, ведаць аб іх сям'і, знаёмых, сябрах, дзе яны нарадзіліся, дзе памерлі. Усё гэта абуджае ў нас цікавасць, павагу. Каштоўную інфармацыю аб жыцці вядомага чалавека альбо тых, хто быў звязаны з ім, прама ці ўскосна нам даюць гістарычныя дакументы. Але скрозь прызму гістарычнага мінулага нам цяжка ўбачыць чалавечую асобу, яе індывідуальнасць, прасачыць яе лёс. Дакументальная інфармацыя, перш за ўсё, падпарадкоўваецца знешнім падзеям, а ўнутранае жыццё застаецца прыхаваным. А вось рукапісныя ці друкаваныя матэрыялы – мемуары, успаміны – спалучаюць у сабе аб'ектыўнасць гістарычнага і суб'ектыўнасць мастацкага твора.

Мемуарная літаратура з'яўляецца багатай крыніцай па гісторыі, дае характарыстыку быту і нораваў людзей. Дзякуючы ёй мы можам прасачыць жыццёвы шлях нашых продкаў – ад калыскі да магілы. Можам рэальна гаварыць аб іх матэрыяльнай і духоўнай культуры. Мемуарны твор – гэта твор, у цэнтры якога знаходзіцца асоба аўтара. Грамадскія падзеі ў ёй паказаны не ўвогуле, а ў сувязі з гэтай асобай, праз яе суб'ектыўнае бачанне. Вядомы беларускі навуковец Адам Мальдзіс фармальна падзяляе мемуарную літаратуру на «дзённікі», якія пісаліся адразу пасля падзей, і «ўспаміны» – пасля нейкага прамежку часу [1, с. 5]. Для апошніх, адзначае навуковец, уласцівы

рэтраспектыўны погляд на падзеі, што дае падставы для іх больш глыбокага асэнсавання. У адрозненні ад успамінаў XVI–XVIII стст., мемуары XIX ст. уяўляюць сабой твор, дзе грамадскае жыццё ўсё часцей пераплятаецца з асабістым [1, с. 8].

Беларусь XIX ст. была багатая на мемуарную літаратуру, і шмат яе засталася да нашага часу. Аднак вельмі мала захавалася ў бібліятэках Беларусі. У асноўным успаміны ўраджэнцаў нашага краю знаходзяцца ў бібліятэках Варшавы, Кракава і інш. Працуючы ў Нацыянальнай бібліятэцы ў г. Мінску і аддзеле рэдкай кнігі АН Беларусі, я азнаёмілася з многімі мемуарнымі працамі, у тым ліку з работамі Ігнація Ходзькі (пісьменніка XIX ст. у Беларусі), але яго ўспаміны «Domek mojego dziadka» адсутнічаюць. Настаўнік гісторыі ў Мінску у XIX ст. Тадэвуш Корзан таксама пакінуў пасля сябе друкаваную спадчыну. І хоць яго працы па гісторыі можна прачытаць у бібліятэцы, мемуарны твор «Moj pamiętniki przedhistoryczny» ў Беларусі не знойдзеш. Цікавая сітуацыя з мемуарам Вяргініі Язерскай «Zycia dworow i zamkow na Kresz-sach». У каталогу Мінскай нацыянальнай бібліятэкі гэты твор пазначаны, але пасля стаіць мінус як знак яго адсутнасці. Складваецца ўражанне, што тая літаратура, якая найбольш цікава і падрабязна магла расказаць аб тым, як жыла шляхецкая сям'я ў XIX ст., як перажывала ўсе грамадска-палітычныя і культурныя падзеі, вывезена па-за межы Беларусі. Таму любы дыярыюш, мемуар, які трапляе ў Беларусь, уяўляе сабой гістарычную і культурную каштоўнасць, адкрывае новую старонку прыватнага жыцця як вядомых, так і невядомых людзей, падзей і фактаў.

У дадзеным артыкуле будзе разглядацца рукапіс успамінаў Яніны Эрман з дому Паплаўскіх. Нарадзілася яна ў Вільні ў 1891 г. (15 stycznia (28 nowego stylu)). Па лініі маці была звязана крэўнымі сувязямі са знакамітым родам Дамейкаў з-пад Навагрудчыны. Яніна Эрман пражыла 96 гадоў. Памерла ў 1987 г. Пасля сябе пакінула рукапіс успамінаў аб сваім жыцці. Значнае месца ў мемуары займае ўспамін Яніны аб маентку ў Сітцах, якія, па яе словах, належалі да стрыечнай бабулі Зосі Брахоцкай, жонкі Аляксандра Дамейкі. Родны брат апошняга, Казімір Дамейка быў жанаты на Анэлі Нарушэвіч. Меў з ёю двух сыноў і дачку Леанію, маці аўтаркі ўспамінаў. Бацькам Казіміра і Аляксандра быў Тадэвуш Дамейка,

мєсцїслаўскі мечнік, які прыходзіўся родным братам Антоні Іпаліту Дамейку, бацьку Ігнація Дамейкі. Такім чынам, Леанія Дамейка прыходзілася стрыечнай пляменніцай, а яе дачка Яніна – стрыечнай унучкай Ігнація Дамейкі. У 11 т. Автаназі піша, што першапачаткова Сітцы належалі Бжастоўскім. Пазней сталі маёмасцю Дамейкаў. Першым уладальнікам з гэтага роду быў Стэфан Аляксандр Дамейка гербу Дангель (1804–1878), маршалак шляхты Віленскага павета ў 1832 г., а пазней у 1861 г. – Віленскай губерні. Ён атрымаў Сітцы ў пасагу сваёй жонкі Зоф’і з дому Брахоцкіх. Як бачым, факты ў мемуары Яніны Эрман і польскага даследчыка не супярэчаць адзін аднаму. Аўтаназі адзначае, што «Сітцы знаходзіліся паміж Докшыцамі і Будславам і былі мала каму вядомы» [2, с. 599]. Пасля смерці бяздзетнага Аляксандра Дамейкі і яго жонкі маёнтак стаў прыватнасцю стрыечнага брата Аляксандра – Вацлава (памёр у 1935 г.). Апошняя уладальніцай Сітцаў была родная сястра Вацлава – Леанія з Дамейкаў, па мужу Паплаўская. Менавіта яна і з’яўляецца маці Яніны Эрман. Леанія Паплаўская ў 1895 г. першы раз прывезла сваіх малых дзяўчынак, Зосю і Яніну, у Сітцы, якое стала любімым месцам адпачынку сям’і Паплаўскіх [2, с. 2]. Гэта быў багаты шляхецкі двор, які складаўся з двух маёнткаў – Сітцаў і Дзеркаўшчыны, таксама ў яго склад уваходзіла некалькі фальваркаў: Вянуцін і Ямна. Адзін з фальваркаў перад Першай сусветнай вайной быў аддадзены вернаму аканому Юрыю, які ў 1914–1918 гг. прыклаў шмат намаганняў, каб выратаваць дом і любімую аранжарэю ад большавікоў. На жаль, у 1940 г. быў вывезены савецкай уладай у Сібір. У сваім мемуары Яніна з асаблівай пяшчотай успамінае маёнтак у Сітцах. Па яе словах, гэта быў стары драўляны партэровы двор з белымі вокнамі і ганкам з калонамі. На жаль, апісанне інтэр’ера пакояў у мемуары амаль адсутнічаюць. Успамінаецца тут толькі сталовая і салон, якія, у адрозненне ад астатніх, не бяліліся на лета вапнаю. А таксама вялікі гардэробны пакой, дзе шыла і прасавала абслуга, дзе ў маі адбывалася набажэнства і любілі збірацца вечарам для размоў рэзідэнткі і апякункі дзяцей. Больш падрабязна апісвае выгляд сядзібы ў Сітцах Аўтаназі: «Новы драўляны партэровы двор быў пабудаваны прыкладна ў 1830–1840 гг. Аляксандрам Дамейкам» [2, с. 601]. Гэта быў аднапавярховы, без дэкарацый, з выступаючым портыкам і шасцю псеўдатысканскімі калонамі дом. Дах – чатырохспадовы, пакрыты гонтам. Летам дом быў

аплецены дзікім вінаградам, і толькі белыя лакараваныя вокны праглядвалі з-за зеляніны. Аднак унутранае апісанне адсутнічае і ў польскага даследчыка. Адзначае ён толькі тое, што дом у Сітцах меў шмат пакояў, якія перад Першай сусветнай вайной былі поўныя прыгожай мэблі і асабістымі сямейнымі рэліквіямі. Усё гэта багацце загінула падчас Першай сусветнай вайны. І вельмі шкада, што Яніна Эрман так мала пакінула ўспамінаў аб гэтым. Пры доме быў узнесены яшчэ адзін будынак, цалкам зашклёны, які выконваў функцыю аранжарэі і зімовага парку. Аранжарэя была злучана з салонам. Там знаходзіліся сапраўды рэдкія і экзатычныя дрэвы і расліны: эўкаліпты, розныя віды пальмаў, цытрынавае і памаранчовае дрэвы і інш. У летнія спякотнія дні гаспадары дома прымалі тут гасцей. Другім дадатковым будынкам у Сітцах была драўляная афіцына з калонным падценнем. Служыла яна як для жылля, так і для гаспадаркі. Падвалы афіцыны выковалі функцыю захавання ежы і віна.

Увесь дзень Яніна разам з сястрой Зосяй праводзілі ў старым парку. Адразу пасля снядання адпраўляліся дзяўчаты гуляць па старых ліпавых алеях, дзівіліся з старога разгалінаванага явару, які бачыў не адно пакаленне гаспадароў Сітцаў, падыходзілі да старой уяздной мураванай брамы, якая стаяла на стражы рэшткаў старога палацу. Стары парк хаваў шмат цікавых таямніц. Яніна апавядае легенду, якая абуджала дзіцячую цікавасць і палохала адначасова. У канцы адной з алеяў парку ляжаў вялікі валун, падобны да чалавечага вока. Па легендзе, там была жыўцом закапана няня, якая служыла ў замку. Праз сваю няўвагу ўпусціла з вакна замка маленькае дзіця. За гэта і была пакарана гаспадарамі. Аб тым, што гісторыю з няняй ведала шырокае кола людзей, звязаных з Сітцамі, сведчыць і апавяданне гэтай жа легенды ў Аўтаназі [2, с. 601]. За паркам цягнуўся шырокі, так званы Катажынскі альбо Напалеонаўскі, тракт. Па абодвух яго баках раслі вялікія старыя вербы. На ўзгорку стаяў крыж, які называўся крыжом Карэвіка. З другога боку парку было вялікае возера, заросшае цінаю. Праз колькі дзясяткаў гадоў, пасля заканчэння Другой сусветнай вайны, будучы ў Брытаніі, Яніна жыла ў доміку на беразе падобнага на Сітцы возера. Вячэрняя цішыня, спевы жабаў вярталі ўжо сталую жанчыну ў чароўнае дзяцінства, праведзенае ў Сітцах. З даследаванняў Аўтаназі вынікае, што парк у Сітцах быў пейзажны і займаў 7 гектараў. З боку

пад'езда знаходзіўся вялікі газон, які расцягнуўся па абодвух баках і з тылу галоўнага дому. Вызначаўся парк мностваў старых дрэў, пасаджаных групамі і рэгулярнымі алеямі.

З пяшчотай успамінае Яніна ўсіх сваіх блізкіх сваякоў, сваю няню і ўсю абслугу дому. Напрыклад, яна апраўдвае маршалка шляхты Віленскай губерні, свайго стрыечнага дзеда Аляксандра Дамейку ў тым, што той не падтрымаў паўстанне 1863 г. Яніна піша, што ён добра валодаў сітуацыяй у Пецярбургу і ведаў, што царскі ўрад пойдзе на самыя жорсткія меры ў адносінах да любога вызваленчага руху. За межжа не прыйдзе на дапамогу купцы шляхты, якая не падрыхтавана да абароны, не мае зброі, не мае сродкаў для барацьбы з рэгулярнымі царскімі войскамі. Маршалак шляхты спрабаваў прыпыніць, на яго думку, дарэмнае праліванне крыві і застаўся ў памяці дзяўчынкi вялікім патрыётам, шляхетным чалавекам, які валодаў жыццёвай мудрасцю і рацыянальным розумам [3, с. 3]. Знайшлося месца ва ўспамінах і няні Яніны Марыі. Выпадковая сустрэча былой выхаванкі і апякункі адбылася ў 1937 г. Дзве жанчыны сустрэліся як родныя людзі. Марыя была несшчаслівая ў сваёй сям'і і пераехала ў Сурвілішкі да сваёй ужо замужняй апякункі, дзе займалася выхаваннем яе двухгадовага сына Андрэя. Адноўчы, летам 1938 г., стоячы на ганку познім вечарам, Марыя ўбачыла вялікую паўночную зорку. Заламаўшы рукі, яна закрычала: «Будзе вялікая страшная крывавае вайна» [3, с. 5]. Вельмі часта гэты крык успамінала Яніна Эрман падчас Другой сусветнай вайны. Там, у Сурвілішках, няня правяла астатнія гады свайго жыцця і была пахавана на радзінных могілках Дамейкаў.

Чытаючы мемуары XIX ст., не перастаеш здзіўляцца, якую ўвагу і любоў праяўлялі людзі да свайго дому. Дом, у якім вырастала не адно пакаленне роду, сям'і, заставаўся ў памяці чалавека да самай смерці. Людзі хацелі захаваць для сваіх дзяцей родную зямлю і старыя шляхецкія двары, якія з'яўляліся працягам сямейных традыцый і ўспамінаў. Не будучы паэткай, Яніна Эрман прысвяціла дому ў Сітцах верш.

Sni się czasem biały dom

Dom nasz własny, ukochany

Chronił wszystkich tych kochanych biały dom... [3, с. 4]

Двор ў Сітцах быў знішчаны партызанамі ў час Вялікай Айчыннай вайны.

Спис літаратуры

1. Мальдзіс, А. Беларусь у люстэрку мемуарнай літаратуры XVIII ст. : Нарысы быту і звычаяў / А. Мальдзіс. – Мінск, 1982.
2. Aftanazi, R. Dzije rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej / R. Aftanazi. – Warszawa. – Т. 7. – 1937.
3. Hermanowicz, M. Troche wspomnien Janiny Erman z domu Poplawskich / M. Hermanowicz. – Paryz, 1997.

Memoirs is a rich source on the history of private life, gives a description of life and customs of the people. The article examines the young noblewoman, is a characteristic of the material and spiritual culture of the nobility of the XIX centuries.

УДК 338.484

И. В. Филипович,

*кандидат педагогических наук, доцент кафедры
социально-гуманитарных дисциплин в туризме и
гостеприимстве Института туризма БГУФК, г. Минск*

**Роль идентичности в презентации территории
Беларуси как туристической дестинации**

В статье раскрываются особенности идентичности как социально-психологического феномена, затрагиваются аспекты идентичности территории в контексте туристической деятельности.

Ключевые слова: идентичность, идентичность территории, этническая идентичность, аутентичность.

Идентичность – типичное явление человеческого бытия, во все не случайное и редкое, которое, соответственно, выражает некую потребность. Какую потребность? Идентичность необходима индивиду, т. к. этим путем он получает возможность хотя бы мысленно присваивать себе часть достоинств и преимуществ, которыми располагает объект его идентификации [1]. Столь же необходимо чувство идентичности народу или нации, ибо посредством ее осуществляется присвоение опыта этноса – предтечи и основы нации, народа, национальности. А что, как не этническое, есть указание на уникальность и неповторимость культуры и бытование людей, объединенных признаком территории?

Идентичность – это еще и отношение, наполненное положительными эмоциями, в первую очередь, радостью и уверенностью индивида в своем положении, т. к. благодаря идентичности оно представляется более прочным и надежным. Это

Содержание

Часть 1

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ И ЭТНОКОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ: ВОПРОСЫ ТЕОРИИ И МЕТОДОЛОГИИ.....3

М. К. Альховік

Нацыянальная палітыка 1932–1939 гг. у БССР і праблема нацыянальнай самасвядомасці беларусаў..... 3

А. В. Бредихин

Казачество в системе международных отношений Российской Федерации..... 9

Т. Н. Боярчук

Межэтническая толерантность в условиях пограничья культур (на примере Гродненской области)..... 14

С. Л. Вилейко

Православная церковь и государство: от противостояния к сотрудничеству..... 19

Л. И. Грошева

Субъект-объектные особенности управления многонациональными коллективами..... 25

К. С. Дивисенко, О. В. Дивисенко

Воцерковленность и субъективное благополучие верующих: опыт эмпирического исследования..... 31

П. Г. Игнатович

Информационное пространство и трансформации в культуре..... 37

Е. А. Маслакова

Теория взаимодействия культур Ю. Лотмана на примере вхождения идей буддизма в западную массовую культуру..... 42

К. Г. Машарский

Корея на перекрестке цивилизаций: роль социокультурных факторов в процессе вестернизации южнокорейского общества..... 47

М. Е. Млечко

Национальные и конфессиональные процессы на Балканах после распада югославии..... 54

А. Ф. Ратько, Ю. В. Рогова

Детство, украденное войной как паттерн белорусской национальной культуры..... 60

П. В. Рахманько

Социальные сети Интернета как сфера формирования виртуальной нации XXI века..... 65

<i>С. З. Семерник</i> Глобальный капитал: социокультурные основания и перспективы эволюции	70
<i>Э. А. Хайницкая</i> Межконфессиональное сотрудничество в Еврейской автономной области	76
<i>В. Ф. Чуркова</i> Культурное пространство Беларуси в культурном пространстве мира	80
<i>Р. В. Шиженский, Е. С. Суroveгина</i> Причины вхождения в славянский политеизм (на примере опроса идеологов движения)	88
Часть 2	
НАЦИОНАЛЬНЫЕ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ В КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОЙ РЕТРОСПЕКТИВЕ И ПЕРСПЕКТИВЕ	96
<i>Е. М. Dobrescu, D. M. Pociovălișteanu</i> The role of Aromanians in Romania's economic modernization in the nineteenth century	96
<i>Н. В. Барабаш</i> Особенности белорусской урбанизации XX века на примере переселения населения из землянок в новые дома в Речицком районе Гомельской области. 1945–1951 гг.	100
<i>П. Ю. Булаты</i> Этнаканфесіянальныя супольнасці Ляхавіцкага графства ў канцы XVIII ст.	106
<i>Ю. В. Власова</i> Категория соборности в восточной и западной цивилизации	112
<i>А. И. Ганчар</i> Организация римско-католических богослужений на языках народов проживавших в Виленской Римско- католической епархии (начало XX в.)	118
<i>Ю. Н. Ермолович</i> Метаморфозы толерантности	123
<i>У. А. Жылко</i> Сацыякультурны канцэпт «Астрог» у беларускай мастацкай культуры XIX ст.	129
<i>Б. О. Затовский</i> Церковь и государство в Боснии и Герцеговине в оценке «Церковных ведомостей» и «Богословского вестника» (1907–1909 гг.)	137

<i>А. Ф. Касовіч</i> Рэабілітацыя былых членаў камуністычнай партыі Заходняй Беларусі.....	143
<i>Е. Н. Котусев</i> «Еврейский вопрос» на страницах «Материалов для географии и статистики России, собранных офицерами генерального штаба».....	148
<i>А. М. Кротов, М. М. Шпет</i> Развитие сикхизма и ваххабизма в Индии как альтернатива сотрудничеству с колонизаторами на поприще просветительства в первой половине XIX в.....	154
<i>С. В. Морозова</i> Возрождение Униатской (Греко-католической) церкви в Беларуси (конец XX – начало XXI вв.).....	160
<i>Т. Г. Румянцева</i> Конфуцианство как один из факторов сохранения культурной идентичности и экономического роста в эпоху глобализации.....	169
<i>А. Н. Симончик</i> Историография истории литературы Беларуси конца XVIII – первой половины XIX вв.....	175
<i>В. В. Стариченок, В. Н. Шишкевич</i> Роль Шпейерского Рейхстага в развитии реформационного движения Германии (1526–1529 гг.).....	180
<i>І. І. Трацяк</i> «Хрысьціянская думка» (Вільня, 1928–1939) – рэлігійны і філасофскі часопіс беларусаў-каталікоў.....	186
<i>Е. В. Хацько</i> Роль Т. Б. Маколея в эмансипации евреев в Великобритании.....	192
<i>И. Р. Чикалова, Е. О. Капуста</i> Реакция российской общественности на заключение англо-русского договора 1907 г.....	198
<i>С. В. Чувак</i> Сяляне і працэсы фармавання грамадскіх супольнасцяў у пачатку XX ст. (у творах Я. Коласа).....	204
<i>А. В. Шарано</i> Формирование национального самосознания в Италии в конце XVIII – первой трети XIX вв.....	210
<i>Д. В. Шевчик</i> Еретические движения XII–XVI вв. и их влияние на жизнь средневекового общества.....	216

<i>С. П. Шупляк, М. С. Буяло</i> Модернизация европейского военного дела: на примере клинкового оружия немецкой наемной пехоты XV–XVI вв.....	222
<i>С. П. Шупляк, А. М. Довнар</i> Истоки белорусской египтологии.....	225
<i>И. И. Янушевич</i> Особенности организации антирелигиозной пропаганды в БССР (1932–1937 гг.).....	228

Часть 3

ПРОБЛЕМА ИДЕНТИФИКАЦИИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ЭМПИРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ..... 233

<i>А. Р. Айнашева</i> Социокультурные проблемы адаптации иностранных студентов к условиям обучения в вузах Астрахани.....	233
<i>Н. А. Волкович</i> «Этническая память» как основа историко-культурного развития в осмыслении А. С. Хомякова.....	238
<i>Н. А. Волкович, Ю. М. Сидорович</i> Религиозная идентичность в философских «интуициях» А. С. Хомякова.....	247
<i>Е. В. Головнева, Г. М. Синдикова</i> Этнокультурный компонент патриотического воспитания младших школьников.....	256
<i>А. Ю. Гутовский</i> «Польскость» и «российскость» на Киевском «лоскутке» старой Польши: архивные документы XIX в. \ свидетельствуют.....	260
<i>Ю. Г. Ермак</i> Женские еврейские учреждения образования второй половины XIX в.....	268
<i>В. В. Карпинский</i> Технологические возможности социогуманитарного знания.....	274
<i>А. В. Конойко, Е. В. Мамчиц</i> Роль православной церкви в формировании белорусского менталитета.....	281
<i>В. Ю. Корнева</i> Ю. В. Амосенко: персоналии и семейная история члена организации «Центр польской культуры «Дом польский» в г. Томске».....	287
<i>Ю. А. Косик</i> Ассимиляция молодых белорусских пользователей в пространстве интернет.....	291

<i>Г. М. Синдикова, Т. А. Сергеева</i> Поликультурное воспитание младших школьников средствами детского музыкального фольклора.....	296
<i>Г. М. Синдикова, А. С. Шалашова</i> Формы организации этномызыкального воспитания младших школьников.....	301
<i>С. С. Хударганова</i> К вопросу об определении понятия «Студенческая молодежь».....	307
<i>А. В. Худни́цкая</i> Проблемы культурной ідэнтэфікацыі ў віртуальнай прасторы.....	312
<i>Г. С. Широкалова</i> «Православная культура» в школе: дискуссии продолжаются.....	317
<i>Т. Н. Шушунова, В. Ревенко</i> Восприятие беженцев молодежью как пример интеграционного процесса глобализирующегося общества.....	324
Часть 4	
ПОТЕНЦИАЛ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ В РАЗВИТИИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	
330	
<i>М. Andrzejewska</i> Polish-belarusian economic and cultural cooperation.....	330
<i>А. В. Белова, Е. В. Коршук</i> Роль международных проектов в повышении потенциала историко-культурного наследия для развития трансграничного туризма.....	337
<i>С. И. Бусько</i> Потенциал историко-культурного наследия в развитии религиозного туризма в Республике Беларусь.....	342
<i>Н. Б. Журавлева, И. О. Меркулова</i> Музейные инновации в экскурсионно-туристической деятельности.....	348
<i>А. Э. Карнялюк, В. Р. Карнялюк</i> Пашырэнне экспазіцыйных і інфармацыйных магчымасцяў школьных музеяў як турыстычных аб'ектаў сродкамі мультымедыя інтэрактыўных дэманстрацый.....	354
<i>Е. Г. Коваленя</i> Классификации географических образов в геокультурном потенциале современных городов.....	359
<i>В. Г. Козлова</i> Условия развития трансграничных туристических кластеров в рамках Единого государства России и Беларуси.....	364
<i>Т. М. Мармыш</i> Прастора традыцыйнай вёскі як асяроддзе фарміравання лакальных культурна-гаспадарчых сувязяў.....	369

<i>А. Н. Петрушенко</i> Инновационный потенциал районной прессы в развитии туристической отрасли.....	374
<i>С. У. Словік</i> Вобраз шляхты Беларусі ў XIX ст. праз «прызму вока» расійскіх чыноўнікаў.....	378
<i>И. Ф. Скварнюк</i> Гостиничный рынок Гродненской области: особенности и тенденции развития.....	383
<i>С. У. Словік, И. Ф. Скварнюк</i> Успаміны Яніны Эрман з дому Паплаўскіх аб маёнтку ў Сітцах.....	390
<i>И. В. Филипович</i> Роль идентичности в презентации территории Беларуси как туристической дестинации.....	395
<i>И. В. Федина-Журбина</i> Туристские кластеры в Калининградской области как способ повышения экономической конкурентоспособности региона.....	401

Научное издание

**ЭТНОСОЦИАЛЬНЫЕ И КОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ
ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ**

Сборник научных трудов

Отв. редактор *М. А. Можейко*

Верстка: А.А.Рыжий

Подписано в печать 00.00.2017 г. Формат 60x84/16.

Ризография. Бумага офсетная.

Ус. печ. лист 20,1. Уч. - изд. лист. 19,2.

Тираж 000 экз. Заказ 00/2017

Издатель и полиграфическое исполнение

Общество с ограниченной ответственностью «ЮрСаПринт»
Свидетельство о государственной регистрации издателя, изготовителя,
распространителя печатных изданий № 1/388 от 01.07.2014.

Ул. Карла Маркса, 11, 230015, г. Гродно

+375 152 77 18 20

+375 295 87 84 11